

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΡΥΓΟ

Αύγη ἀπλώνει δειλά εἰς τὸ στερέωμα τὴν χλωμὴν φω-
τολαμπὴν τῆς.

Ἡ Σελήνη θολὴ ψυχorroραγεὶ γερμένη ἐπάνω σ' τοὺς
βράχους τῆς Μίνθης.

Τοῦ Καίφα ἡ ἀποσκεπαρισμένη κορυφὴ θαμποπρα-
σινίζει εἰς τὸ ἄχανές, στεφανωμένη μὲ ὠχρὰ σύγνεφα.

Πέρα σ' τὴν Γορτυνία τῆς Λιοδώρας οἱ ἀμέτρητοι λόφοι κολυμ-
βοῦν εἰς ἓνα φῶς μελιχρὸν γεμάτο γλυκύτητα καὶ μυστήριο, ἀδελφω-
μένοι ὅλοι εἰς μίαν εἰκόνα νεφελώδη χαραγμένην μὲ φωτεινὰς γραμμὰς
ἐπὶ τοῦ γαλανοῦ ἀπείρου, τὸ ὅποιον τὴν πλαισιώνει. Καὶ ἀφίνουν εἰς
τὸν ὀφθαλμὸν κάποιαν ἀνταύγειαν γλυκεῖαν—κάτι τι ὁμοιάζον μὲ χα-
μόγελο μικροῦ παιδιοῦ—ἡ ὁποία διαχύνει, δὲν ἤξεύρω ποῖον μελιχρὸν
σελάγισμα εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν κάνει νὰ ξανοίγη καὶ νὰ γελῇ.

Κάτω τῆς Ὀλυμπίας ἡ πεδιάς ἡ σταφιδοσκεπασμένη κοιμᾶται τυ-
λιγμένη ἀβρῶς μὲ ὠχρολευκὸν πάχυν. Ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς μουσελί-
νας τὸν διαφανῆ, ὁ ὁποῖος τὴν διπλώνει μὲ τόσην ἀβρότητα, ἀναδεύον-
ται συγκεχυμένως ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ χλωμὸν φῶς τῆς αὐγῆς σώματα
νωθρά, νυσταλέα, μουδιασμένα ἀκόμη ἀπὸ τὴν γλυκεῖαν νάρκην τοῦ
πρωῖνοῦ ὕπνου.

Καὶ ὁ κάμπος ἀναδίδει δειλά μυστηριώδη ψίθυρον . . .

Ὁ ἥλιος θωπεύει φιλικῶς, ὡς παλκιὸς γνώριμος, μὲ τὰς πρώτας

Σ. Δ. Η. Σ. Ἐν εἶδει ἐντυπώσεων τὸ ἀνωτέρω ὄραϊον αὐτοῦ ἄρθρον
ἐγράψεν ὁ συμπαθὴς ἐν Ἀνδριτσαινῇ ἰατρός καὶ προσφιλιὸς ἡμῶν συνερ-
γάτης κ. **Τάσος Ν. Φραγκανζώνης**, οὗ τὰ δημοσιεύματα πάντοτε
διακρίνει ἀληθὲς κάλλος λόγου, δύναμις φαντασίας καὶ λευκότης ψυχῆς,
κατὰ τὸ ἔτος 1896, οἶοναί δὲ τὸ ἔργον αὐτοῦ τοῦτο ἀποτελεῖ σκιαγρα-
φίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καθ' ἣν ἡ σταφιδικὴ κρίσις διατηρηθεῖσα ἐπὶ
τοῖα ὅλα ἔτη εἰς σημεῖον ὀξύτατον, εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς τὸν σταφιδικὸν
κόσμον τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὴν ἀπελπισίαν, τὸ δὲ συγγνὸν φάσμα
τῆς πείνης ἐσυρνε ἀνὰ τὰς χρυσοφόρους πεδιάδας τῆς Πελοποννήσου
τὰ σάβανα του, ἐνσπείρον τὸν τρόμον καὶ τὴν φρίκην τοῦ θανάτου εἰς
τοὺς ἀτυχήσαντας κατοίκους τῆς . . .

ἀκτίνας του τὴν φαλακρὰν κεφαλὴν τοῦ Καϊάφα, στίλβουσιν ἡμεῖς ὑπὸ τὴν σαρκόχρουν βαφὴν τῆς. Ἀπὸ τὰ σπλάγγνα τῆς πεδιάδος ἀναβαίνει μία βοή ὑπόκωφος, πνιγμένη, ὁμοιάζουσα μὲ βοή ἡμεῖς ἡμεῖς ψυχορραγοῦντος ἀνθρώπου, ἡ ὅποια πλατύνεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ τέλος ἐκσπᾶται εἰς φευγαλέους κραδασμούς φαιδρῶν φωνῶν, τὰς ὁποίας συναρπάζουν εἰς ῥάχη αἱ παιγνιώδεις ριπαὶ τοῦ μπουνέντε. Ἀπὸ τὰ λευκὰ σπιτάκια, τὰ κατασπαρμένα ἁρμονικῶς ἐπάνω εἰς τὰς πρασίνους ζώνας τῆς πεδιάδος ἐκχύνονται γοργοκίνητα κύματα τρυγητριῶν— πτωχὰ παρθένοι τῶν βουνῶν, αἱ ὅποια ἄφισαν τῆς πατρίδος των τὴν στείραν γῆν, καὶ ἐπλημμύρησαν τὸν κάμπον ὠθοῦμενα ἀπὸ τοὺς πρώτους νυγμούς τῆς πείνης— καὶ ἐκδιπλώνονται ἡρέμα ἐπὶ τῶν ὄρεισιν ἰσθμῶν τῆς πλουσίας γῆς. Εἰς τὰ μικρὰ ἠλιοψημένα χερᾶκια των ἀστράπτουν ἡ ἀκτινοσμέναις φαιδρῶν των, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἡ νευροπαθὴς μελαγχροινὴ μας θὰ παραδώσῃ τὸν τρυφερόν της αὐχένα.

Οἱ κουβαληταὶ μὲ τοὺς βραχίονας των τοὺς χαλυδωμένους, τοὺς ἀλυγίστους ὑπὸ τὴν ἀκούραστον σύσπασιν τῶν μυῶν των τῶν σιδηρογαστέρων, μὲ τὰς γομφώσεις των τὰς κραταιάς, ἐκχύνουν ἀπὸ τὰ πελώρια καλάθια των τὴν παχουλὴν σταφίδα, καὶ ἐξαπλώνουν τὰς σάρκας τῆς τὰς μελισταγαεὶς ἐπάνω εἰς τὰ πυρακτωμένα ἄλωνα ὑπὸ τὸν ἥλιον, τὸν πυριμάλακτον ἥλιον τοῦ Ἰουλίου, ὁ ὅποιος ροφᾷ, ροφᾷ λαϊμάρως τὸ αἷμα τῆς τὸ ὕδαρές, τὸ γλυκύ, καὶ σαρκώνει τὸ σῶμα τῆς τὸ ἀπαλόν.

Ἡ θεὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν τῶν διπλωμένων μέσα εἰς τὰ ρυπαρὰ ῥάχη των, τὰ ὅποια ἀφίνουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀσκέπαστα τεμάχια τῆς ὀρειχαλκίνης ἐπιδερμίδος των, νὰ ἐξεμοῦν ἀπὸ τοὺς ἀνοικτοὺς πόρους των κρουνοὺς ἰδρώτος βρωμεροῦ, ἀποπνέοντες ὀσμὴν σαρκός, ἡ θεὰ τῶν πλασματῶν αὐτῶν, τὰ ὅποια ταλανίζει οὕτω πως ἡ ἀπόκτησις ἐνός τεμαχίου ἄρτου ποτισμένου μὲ τόσον ἰδρῶτα, τὸ ξεσκέπασμα αὐτὸ τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν ἀθλίαν τῆς ὄψιν, σοῦ πλημμυρεῖ τὴν ψυχὴν μὲ κάποιαν ἀπογοήτευσιν πολὺ πένθιμον καὶ πολὺ ὀδυνηρὰν. Καὶ περιμένεις τὰ χεῖλη των ἐκεῖνα τὰ ἀγέλαστα, τὰ μαραμμένα, νὰ ἀφίσουν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν κραυγὴν διαμαρτυρήσεως κατὰ τῆς εἰμαρμένης, κραυγὴν ἀπὸ ἐκείνας ποῦ δὲν παύει νὰ στέλλῃ μέσα ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς πρὸς τὸν πλάστην τῆς ἡ ψυχῆ ἡ τυραννουμένη, δὲν ἠξεύρω διὰ ποῖον σκοπόν, ἐντός τοῦ σαρκίνου κελύφους τῆς.

Οἱ σταφιδοκτῆμονες βωβοί, ἀπαθείς ὡς Φακίραι, παρακολουθοῦν ἀπὸ τὰ καλαμόφρακτα στρατόνια τὴν ἐξελίξιν τοῦ τρύγου μὲ βλέμμα πολὺ κουρασμένο. Ὑπὸ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἀπάθειαν, ἡ ὅποια ἀπολιθώνει τὰ ἠλιοψημένα πρόσωπά των, μοῦ φαίνεται, ὡσὰν νὰ θέλουν νὰ κρύψουν κάποιον τραχὺν πόνον — τὸν πόνον τῶν σκληρῶν ῥαπισμάτων τῆς εἰμαρμένης— καὶ δὲν ἠξεύρω, ποῖα ὀδύνη κρυφῆ, φυλακισμένη εἰς τὰς ψυχὰς των, μοῦ φαίνεται, ὡσὰν νὰ θέλῃ νὰ ἐκχειλίσῃ εἰς τὰς μορφὰς των τὰς ἠλιοκαυμένας. Ὑπὸ τὰ χεῖλη των τὰ πλάδαρὰ νομίζεις, ὅτι ἐνεδρεύει κάποιον μικρόλογον μεϊδιάμα, ἔτοιμον νὰ συσπᾶσῃ τοὺς μῦς τῶν προσώπων των τοὺς χαλκωμένους εἰς πικρ

σαρκασμόν κατὰ τοῦ πεπρωμένου, τοῦ ἀδυσωπήτου πεπρωμένου, τὸ ὁποῖον τοὺς κατακύλησε μὲ τόσην σκληρότητα ἀπὸ τὴν ἐκχειλίζουσαν χλιδὴν τοῦ πλοῦτου εἰς τὰ βάσανα τῆς στερεμένης ζωῆς.

Δὲν θὰ εἶπη βέβαια τίποτε νέον κανεῖς, ἂν γράψῃ, ὅτι ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος, ὁ ὁποῖος ζηροψήνεται ἐπάνω εἰς τὸ ἀπέραντον αὐτὸ ταψί ὑπὸ τὸν οὐράνιον φούρνον, ὅτι ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος πεινᾷ. Θὰ ἐπαναλάβῃ μίαν φράσιν, τὴν ὁποῖαν ἐσυνήθισαν τόσον τὰ αὐτιά μας, ὥστε νὰ μὴ μᾶς κἀνὴ πλέον αἰσθησιν, νὰ μὴ μᾶς συγκινῇ πλέον, νὰ θωπεύῃ τὸ ἀκουστικόν μας τύμπανον, χωρὶς νὰ μᾶς λούῃ τὴν ἐπίδερμίδα μὲ τὸ ἀνατρίχιασμα τῆς φρίκης.

Καὶ ὅμως ὁ κόσμος αὐτὸς πεινᾷ.

Πεινᾷ κυριολεκτικῶς.

Αἰσθάνεται νὰ τοῦ ζῶνουν τὸν στόμαχον οἱ νυγμοὶ τῆς πείνης. Ἄλλὰ περίεργον πρᾶγμα ἐσυνήθισαν, εἰμπορεῖ νὰ εἶπῃ κανεῖς, καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἐξ ἄλλου μέρους νὰ πεινοῦν. Ἡ πείνα δὲν τοὺς τρομάζει πλέον. Τὸ φάσμα τῆς δὲν ἔχει πλέον ζοφερὰ χρώματα δι' αὐτούς. Κατέκτησε τρόπον τινὰ ἐντὸς τοῦ στομάχου τῶν τὰ δικαίωματα μιᾶς λειτουργίας φυσιολογικῆς, ἣ ὁποῖα ἀποκοιμᾶται διὰ μίαν στιγμὴν, ὡς δριμύς πόνος μετὰ δόσιν σταγόνων ναρκωτικοῦ, διὰ νὰ ἐξυπνήσῃ μετ' ὀλίγον καὶ ἐπαναλάβῃ τὴν ἐπίμονον ἀκτινοβολήσιν τῶν πνιγομένων νυγμῶν τῆς.

Χρειαζέται νὰ θωρακισθῇ κανεῖς μὲ πολλὴν ὑπομονήν, διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ κλέψῃ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν τὴν ἐμπιστοσύνην. Ἄλλ' ἅμα τὸ ἐπιτύχῃς, ἅμα κατορθώσῃς καὶ σοῦ ἀνοίξουν τὴν καρδιά των, καὶ ἐπιχειρήσῃς νὰ τοὺς ἀνατάμῃς τὴν ψυχὴν, ἀπορεῖς, ποῦ εὔρε τόσον πυρρωνισμόν ἢ δυστυχία, διὰ νὰ τοὺς βιάσῃ, καὶ τόσον πεσσιμισμὸν διὰ νὰ σαρώσῃ ἀπὸ τὰς ψυχὰς των τὴν ἐλπίδα.

Τίποτε δὲν ἐλπίζουν, τίποτε δὲν περιμένουν ἀπὸ κανένα. Ἐθαρῦνθησαν πλέον νὰ περιμένουν.

Τὸ πᾶν τριγύρω των ὑποπετεύουν, τοὺς πάντας φοβοῦνται. Ὅλοι ὅσοι δὲν πάσχουν, εἶνε δι' αὐτοὺς ἐκμεταλλεῦται τῆς δυστυχίας των.

Τὸ μέλλον τοὺς τρομάζει καὶ φοβοῦνται.

Φοβοῦνται πολύ.

Φοβοῦνται ν' ἀτενίσουν εἰς αὐτό.

Φοβοῦνται νὰ σκεφθοῦν διὰ τὴν αὔριον.

Ἄν ἐπιχειρήσῃς νὰ θερμάνῃς μέσα εἰς τὰς ἀπογοητευμένας ψυχὰς των μὲ λόγους παρηγορικοὺς καμμίαν ἐλπίδα, βλέπεις τὰ χεῖλη των τὰ χαλαρωμένα νὰ διαστέλλωνται ἀπὸ ἓνα μειδίαμα μελαγχολικώτατον, γεμᾶτο ἀπὸ δυσπιστίαν, τὸ ὁποῖον σοῦ παγώνει τὸν θερμὸν λόγον εἰς τὸ στόμα.

*

**

Ὁ οὐρανὸς ἐσκυθρώπησε. Μαῦρα πελώρια σύγγεφα φορτωμένα βροχὴν ἀναβάνουν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, σύροντα μὲ νωθρότητα ἀχθο-

φόρου τὸ ἀτμῶδες φορτίον των, καὶ θραύονται εἰς τὴν βραχῶδη κορυφὴν τοῦ Καϊάφα, ὡς ναυάγια θυμωμένης θαλάσσης, εἰς χίλια τεμάχια, τὰ ὅποια ἀπλώνονται εἰς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ρυπαίνουν τὸ χρῶμα τὸ γαλανό, ἀφίνοντα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ κανένα κομμάτι οὐρανοῦ ἀσκέπαστο νὰ γελᾷ ἀπαίσίως μέσα ἀπὸ τὰ ἀπλυτα σάβανα του.

Ὅλη ἐκεῖνη ἡ κίνησις, ὅλη ἐκεῖνη ἡ ζωὴ, ἡ ὅποια ἔσφυζε πρὶν ἐκεῖ μέσα, διὰ μιᾶς ἐνεκρώθη, καὶ ἡ κοιλὰς βωβῆ χωρὶς ζῶν φαινεται σπαρμένη ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μὲ ἀγάλατα.

Χίλιοι ὀφθαλμοὶ κρέμονται ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ ἄλλοι τόσοι πόδες εἶνε καρφωμένοι εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἐκεῖ μέσα, εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἐκείνην τὴν θολὴν, τὴν φορτωμένην μὲ ὑγροὺς ἀτμούς, τὴν πλημμυρισμένην ἀπὸ τὸ τεφρὸν χρῶμα, αἱ ὄψεις τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν τῶν μαρμαρωμένων λαμβάνουν κάποιαν ἔκφρασιν ἀπαίσίως μυστηριώδη.

Αἱ πρῶται ἀδραὶ σταγόνες τῆς βροχῆς καλπάζουν γοργῶς ἐπάνω εἰς τὰ ἀσθονώμενα ἄλωνα, καὶ μία βροντὴ παλμώδης σχίζει ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου ἕως τὸ ἄλλον τὴν ἀτμόσφαιραν. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι παρακολουθοῦν ἀκίνητοι τὴν γιγαντιαίαν πάλην τῶν στοιχείων, ἀνατινάσσονται διὰ μιᾶς, ὡσὰν νὰ τοὺς ἐπτέρνισε ρεῦμα ἠλεκτρικόν, καὶ μία κραυγὴ πολύστομος, κραυγὴ ψυχῶν ξεσχιζομένων, πνίγεται μέσα εἰς τὴν βροντὴν ἐκείνην τὴν παλμώδη, ἡ ὅποια πυροσκρατεῖ ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς των.

Τὸ νερὸ πλαταγίζει ἀπαίσίως ἐπάνω σ'τὰ σμαλτωμένα ἄλωνα, καὶ πλημμυρεῖ τ' αὐλάκια, καὶ ἐκχειλίζεται, καὶ σαρώνει τὴν σταφίδα, καὶ κυλίσται εἰς τοὺς δρόμους μαζὶ μὲ τὴν λείαν του καὶ γεμίζει τὰ χαντάκια.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ, οἱ ἀσπαίροντες ὑπὸ τὴν σιδηρᾷ χεῖρα τῆς εἰμαρμένης, θύματα, ποῖος ἤξεύρει, ποῖας θεηλάτου ὀργῆς, φοιητοί, ἀπαίσιοι τῶρα, μὲ πρόσωπα μαυροκίτρινα, βαμμένα μὲ χολὴν, πηδοῦν ὡς δαιμονισμένοι ἀπὸ ἄλωνι εἰς ἄλωνι, μέσα εἰς τὸν ἀκράτητον αὐτὸν χεῖμαρρον τῆς βροχῆς, ὁ ὅποιος σαρώνει τὰ ἄλωνα καὶ πνίγει μέσα εἰς τοὺς ὄγκους τοῦ νεροῦ του τοὺς μαύρους καὶ τὴν τελευταίαν των ἐλπίδα!

Πέρα εἰς τὴν δύσιν ὁ οὐρανὸς εἰς τὸ ἀβρὸν θώπευμα τῶν λιποθυμισμένων ἀκτίνων τοῦ φεύγοντος ἡλίου, γελᾷ ἓνα χαμόγελο ζωντα ὁ, γεμᾶτο σαρκασμὸν!

Ὀλυμπία, Ἰούλιος 1896

ΤΑΣΗΣ Ν. ΦΡΑΓΚΑΝΤΩΝΗΣ

